

Πρόεδρος της Στρατιωτικής Επιτροπής της Ε.Ε.
Στρατηγός Μιχαήλ Κωσταράκος

Έκθεση Πεπραγμένων
6 Νοεμβρίου 2015 - 5 Νοεμβρίου 2018

Η 5^η Νοεμβρίου 2018 σηματοδοτεί το πέρας της τριετούς θητείας μου στη θέση του Προέδρου της Στρατιωτικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΕ/ΕΕ). Κατά την διάρκεια αυτών των τριών ετών, οι λέξεις "ασφάλεια" και "άμυνα" επανέκτησαν την θέση τους στο λεξιλόγιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Αυτό το οποίο επιτεύχθηκε στο ανωτέρω χρονικό διάστημα μπορεί με μία φράση να χαρακτηριστεί ως πρωτοφανές. Επαναλαμβάνοντας την φράση της Υπάτης Εκπροσώπου της Ε.Ε. για την Εξωτερική Πολιτική και την Άμυνα/Αντιπρόεδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (High Representative of the Union for foreign and security policy/Vice-President of the European Commission - HR/VP), κυρίας Mogherini, "περισσότερα έχουν επιτευχθεί αυτά τα χρόνια από ό,τι τα προηγούμενα δέκα". Η ΣΕ/ΕΕ διαδραμάτισε έναν κεντρικό ρόλο στην επίτευξη όλων αυτών, μέσα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της. Η εμπλοκή της εκδηλώθηκε σε μία πληθώρα διαφορετικών πεδίων με πολλαπλές δράσεις.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Το 2015, το κορυφαίο θεσμικό κείμενο της Ε.Ε. στον χώρο της Ασφάλειας και της Άμυνας ήταν η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφαλείας (*European Security Strategy-ESS*) η οποία χρονολογείτο από το 2003. Έξι στρατιωτικές Επιχειρήσεις (EUNAVFOR Atalanta-Ινδικός Ωκεανός, EUNAVFORMED Sophia-Κεντρική Μεσόγειος, EUFOR Althea-Βοσνία-Ερζεγοβίνη) και Αποστολές (EUTM Mali, EUTM Somalia, EUTM RCA-Κεντροαφρικανική Δημοκρατία) βρίσκονταν σε εξέλιξη στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ), των οποίων οι δράσεις χρηματοδοτούνταν μερικώς από τον μηχανισμό Athena. Ο τελευταίος έχει σαφείς περιορισμούς ως προς το τι δύναται να χρηματοδοτηθεί, με αποτέλεσμα σε ορισμένες περιπτώσεις να δημιουργούνται επιχειρησιακά αδιέξοδα ή να επιβαρύνονται υπερβολικά τα Κράτη-Μέλη.

Η Ε.Ε. και το NATO ήταν δύο ξένοι στην ίδια πόλη, με την συνεργασία μεταξύ τους να εξαντλείται στις εξαμηνιαίες επίσημες κοινές συνεδριάσεις των αντιστοιχών

Στρατιωτικών Επιτροπών, αφιερωμένες στην ανασκόπηση των εξελίξεων στην Επιχείρηση Althea και σε αντίστοιχες συσκέψεις μεταξύ των αντιστοίχων Στρατιωτικών Επιτελείων. Ανεξάρτητα και πέραν της αδιαμφισβήτητης σημασίας της εν λόγω Επιχείρησης, το γεγονός ότι αυτή εκτελείται επί τη βάση των προνοιών της Συμφωνίας Berlin Plus αντιμετωπίζεται από πολλούς ως ο μοναδικός λόγος ύπαρξης αυτών των συνεδριάσεων.

Τα ανωτέρω παρουσιάζουν συνοπτικά την τότε εμπλοκή της Ε.Ε. στον τομέα της Ασφάλειας και της Άμυνας.

Η ανεπάρκεια αυτής της εμπλοκής κατέστη πασιφανής υπό το φως των δραματικών γεωπολιτικών εξελίξεων στις περιοχές άμεσης και εγγύς της Ε.Ε. γειτονίας. Η Αραβική εξέγερση, οι πόλεμοι στην Λιβύη, την Συρία και το Ιράκ, η ανάδυση του αυτο-αποκαλούμενου "Ισλαμικού Κράτους", οι τρομοκρατικές επιθέσεις σε ευρωπαϊκό έδαφος (Παρίσι, Βρυξέλλες, Νίκαια, Βερολίνο, Λονδίνο και αλλού) και ο τεράστιος αριθμός μεταναστών και προσφύγων οι οποίοι πέρασαν τα εξωτερικά ευρωπαϊκά σύνορα, διαμόρφωσαν μία καινούρια πραγματικότητα η οποία ελάχιστα προσομοιάζε με την γεωπολιτική κατάσταση όπως αυτή περιγραφόταν στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφαλείας. Η αλλαγή δεν ήταν απλώς μία αναγκαιότητα, αλλά απαίτηση των Ευρωπαίων πολιτών, για τους οποίους το ζήτημα της ασφαλείας αναβαθμίστηκε στο υπ' αριθμόν ένα πρόβλημα.

Η παρουσίαση της "Συνολικής Στρατηγικής της Ε.Ε. για την Εξωτερική Πολιτική και την Πολιτική Ασφαλείας" ("*EU Global Strategy on Foreign and Security Policy*"-EUGS) από την Ύπατη Εκπρόσωπο τον Ιούνιο 2016, έδωσε το έναυσμα για την αλλαγή. Η στρατηγική αυτή προσέφερε ένα όραμα για το μέλλον της Ε.Ε. και περιέγραψε την πορεία η οποία θα οδηγούσε στην υλοποίησή του. Εισήλθε έτσι η Ε.Ε. σε μία νέα εποχή, μία εποχή στην οποία η ασφάλεια και η άμυνα συγκαταλέγονταν στις κορυφαίες προτεραιότητές της. Η ΣΕ/ΕΕ, όντας ο θεματοφύλακας της στρατιωτικής γνώσεως και τεχνικής, προσκλήθηκε να συνδράμει στην τιτάνια προσπάθεια για την *οικοδόμηση "[...] μίας Ευρώπης η οποία προστατεύει, [...] και αμύνεται"* και την αποκατάσταση του τραυματισμένου αισθήματος ασφαλείας των πολιτών της.

ΔΟΜΕΣ-ΕΡΓΑΛΕΙΑ-ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Το θέμα της αποτελεσματικότητας του Ελέγχου και Διοίκησης των εν εξελίξει στρατιωτικών δραστηριοτήτων της Ε.Ε. στο πλαίσιο της ΚΠΑΑ είναι εξαιρετικής σημασίας. Το σχήμα το οποίο υφίστατο όταν ανέλαβα τα καθήκοντά μου είχε συγκεκριμένα προβλήματα και δημιουργούσε περιττούς κινδύνους. Ως εκ τούτου, χρειαζόταν άμεση προσοχή και απαιτούσε την λήψη διορθωτικών μέτρων. Η ΣΕ/ΕΕ από νωρίς ενεπλάκη σε συζητήσεις αναφορικά με το σχήμα το οποίο θα το διαδεχόταν και θα αναλάμβανε τον θετικό έλεγχο επί των ευρωπαϊκών στρατιωτικών δραστηριοτήτων, προσφέροντας πάντοτε

την βέλτιστη στρατιωτική συμβουλή της, στηριζόμενη στην συσσωρευμένη εμπειρία των μελών της. Υπό το βάρος της αναγκαιότητας εξεύρεσης άμεσης λύσης σε ένα πιεστικό πρόβλημα, δημιουργήθηκε στις Βρυξέλλες μία μόνιμη δυνατότητα σχεδιασμού και διεξαγωγής επιχειρήσεων για τις μη-εκτελεστικές στρατιωτικές αποστολές της Ε.Ε., υπό τον τίτλο "Στρατιωτική Δυνατότητα Σχεδιασμού και Διεξαγωγής Επιχειρήσεων" ("Military Planning and Conduct Capability"–MPCC) ως ένας βραχυχρόνιος στόχος. Το Επιτελείο αυτό ανέλαβε την ευθύνη, στο στρατιωτικό-στρατηγικό επίπεδο, για τον σχεδιασμό και την διεξαγωγή των τριών μη-εκτελεστικών στρατιωτικών αποστολών της Ε.Ε. καθιστάμενο, ασχέτως της ονομασίας του, ένα επί της ουσίας Επιχειρησιακό Στρατηγείο, προϊστάμενο των αποστολών αυτών. Η ΣΕ/ΕΕ, αντιλαμβανόμενη τον μεταβατικό χαρακτήρα του MPCC στην μορφή την οποία είχε λάβει αλλά και την εξαιρετική δυναμική του για το μέλλον της Ευρώπης, εξακολούθησε να επεξεργάζεται και να καταθέτει προτάσεις για την περαιτέρω ανάπτυξή του. Τα Συμπεράσματα του Συμβουλίου του Νοεμβρίου 2016 αποτελούσαν τον οδηγό για την επιθυμητή τελική κατάσταση, η οποία είναι η δημιουργία και απόκτηση μίας μόνιμης δυνατότητας σχεδιασμού και διεξαγωγής επιχειρήσεων, ενός Στρατηγείου δηλαδή, για το σύνολο των κατηγοριών των στρατιωτικών δράσεων της Ε.Ε. στο πλαίσιο της ΚΠΑΑ. Τα θετικά αποτελέσματα από την οργανωτική αλλαγή είναι ήδη εμφανή. Οι συζητήσεις αναφορικά με το μέλλον του MPCC και την βαθμιαία μετεξέλιξή του σε ένα πραγματικό Στρατηγείο συνεχίζονται, υπό το πρίσμα της προγραμματισμένης αξιολόγησής του έως το τέλος του 2018.

Ομοίως σχετικές με τις στρατιωτικές επιχειρήσεις και αποστολές της Ε.Ε., είναι και οι επίμονες προκλήσεις που αντιμετωπίζονται κατά την φάση της συγκρότησης της δύναμης ("force generation") η οποία θα συμμετάσχει σε αυτές. Η στρατιωτική εμπλοκή της Ε.Ε. παραμένει σε μεγάλο βαθμό υποστελεχωμένη, γεγονός το οποίο επηρεάζει αρνητικά την αποτελεσματικότητά της και αυξάνει το επιχειρησιακό ρίσκο. Αυτή η κατάσταση παραμένει ένας παράγοντας προβληματισμού. Ένας επιπλέον παράγοντας προβληματισμού είναι η έλλειψη ενός εργαλείου αντίστοιχου με τους ευρωπαϊκούς Σχηματισμούς Μάχης για τον θαλάσσιο χώρο. Λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος της εξάρτησης της Ε.Ε. από τον συγκεκριμένο χώρο, προβληματίζει ιδιαίτερα το γεγονός ότι αυτή η έλλειψη θαλάσσιου Σχηματισμού Μάχης δεν έχει ακόμα αντιμετωπιστεί, παρά το ότι δύο εκ των τριών εκτελεστικής φύσης επιχειρήσεις της Ε.Ε. διεξάγονται ακριβώς σε αυτόν. Ως Πρόεδρος της ΣΕ/ΕΕ προσπάθησα να αναδείξω το θέμα και να ευαισθητοποιήσω επ' αυτού, προτείνοντας την δημιουργία ενός "ναυτικού" Σχηματισμού Μάχης.

Όσον αφορά στους "χερσαίους" Σχηματισμούς Μάχης ("Battlegroups"), η Ε.Ε. προβλέπεται να διαθέτει ανά πάσα στιγμή διαθέσιμους προς ενεργοποίηση και ανάπτυξη δύο εξ' αυτών. Η διάρκεια της περιόδου ετοιμότητας κάθε Σχηματισμού είναι εξάμηνη και κατά την διάρκεια αυτής, οι δυνάμεις που τους απαρτίζουν είναι σε ετοιμότητα ανάπτυξης εντός 10 ημερών από την λήψη της σχετικής απόφασης από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Οι Σχηματισμοί Μάχης ουδέποτε χρησιμοποιήθηκαν στην πράξη, ενώ τα τελευταία χρόνια

παρατηρήθηκε ατόνηση του ενδιαφέροντος των Κρατών-Μελών να συνεισφέρουν δυνάμεις για την δημιουργία των προβλεπομένων δύο Σχηματισμών ανά εξάμηνο. Το ανανεωμένο ενδιαφέρον για την ασφάλεια και την άμυνα και η επιμονή της ΣΕ/ΕΕ να εγείρει το θέμα σε κάθε ευκαιρία πέτυχε την ευαισθητοποίηση και εκ νέου ενεργοποίηση των Κρατών-Μελών και την κάλυψη των κενών που υπήρχαν τουλάχιστον για το εγγύς μέλλον.

Η επαύξηση της αμυντικής συνεργασίας μεταξύ των Κρατών-Μελών και η βελτιστοποίηση της απόδοσης των αντιστοιχών προσπαθειών έτυχε επίσης ειδικού ενδιαφέροντος από την πλευρά της Ε.Ε.. Η τελευταία, ως σύνολο, στερείται ενός αριθμού αμυντικών δυνατοτήτων, ορισμένες από τις οποίες είναι κρίσιμες. Η έλλειψη αυτή διαμορφώνει μία πραγματικότητα η οποία θέτει συγκεκριμένα όρια στην δυνατότητά της να δρα αυτόνομα και να ικανοποιεί το συμφωνημένο πολιτικό Επίπεδο Φιλοδοξίας. Δια της διαδικασίας "Headline Goal", η ΣΕ/ΕΕ εκπόνησε και παρέδωσε μία επικαιροποιημένη ανάλυση των στρατιωτικών δυνατοτήτων οι οποίες απαιτούνται προκειμένου να αρθούν οι ανωτέρω περιορισμοί. Σε αυτές συμπεριλαμβάνονται οι "Στόχοι Δυνατοτήτων Υψηλής Επίπτωσης" ("High Impact Capability Goals") οι οποίοι λήφθηκαν υπόψη στις Προτεραιότητες Ανάπτυξης Δυνατοτήτων της Ε.Ε. 2018 ("EU Capability Development Priorities") και εγκρίθηκαν ως μέρος της αξιολόγησης του Σχεδίου Ανάπτυξης Δυνατοτήτων 2018 ("2018 Capability Development Plan").

Προκειμένου να διορθωθεί αυτή η κατάσταση, αναλήφθηκε με πρωτοβουλία της Ύπατης Εκπροσώπου ένας αριθμός σημαντικών πρωτοβουλιών. Εργαλεία όπως η Μόνιμη Διαρθρωμένη Συνεργασία ("Permanent Structured Cooperation"-PESCO), η Συντονισμένη Ετήσια Επανεξέταση στον τομέα της Άμυνας ("Coordinated Annual Review on Defence"-CARD) και το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Άμυνας ("European Defence Plan"-EDAP), το οποίο περιλαμβάνει το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Βιομηχανικής Ανάπτυξης στον τομέα της Άμυνας ("European Defence Industry Development Programme"-EDIDP), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας ("European Defence Fund"-EDF) και τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό για την Ειρήνη ("European Peace Facility"-EPF) έχουν ή πρόκειται να χρησιμοποιηθούν σε αυτήν την κατεύθυνση. Με εμπνευστές τους είτε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είτε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το σύνολό τους υπηρετεί τον ίδιο αντικειμενικό στόχο: την διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών και του συντονισμού των εθνικών αμυντικών σχεδιασμών, την μεγιστοποίηση των οικονομιών κλίμακας, την ανάδειξη της ευρωπαϊκής αμυντικής Έρευνας και Ανάπτυξης ως της προτιμητέας επιλογής και την προώθηση των κοινών αμυντικών προμηθειών. Για πρώτη φορά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να διαθέσει σημαντικά κονδύλια για την ασφάλεια και την άμυνα από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, σηματοδοτώντας μία σημαντική μεταστροφή της ευρωπαϊκής πολιτικής. Η ΣΕ/ΕΕ ενεπλάκη στην πλειονότητα αυτών και άλλων πρωτοβουλιών σχετιζομένων με την άμυνα, προσφέροντας έγκυρες συμβουλές ήδη από τη φάση σχεδιασμού των, εξασφαλίζοντας ότι οι απόψεις του τελικού-χρήστη των αμυντικών δυνατοτήτων που θα αναπτυχθούν, ήτοι,

των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ), θα λαμβάνονται υπόψη και θα αντικατοπτρίζονται στις αποφάσεις που θα συμφωνούνται.

Το περιβάλλον του σχεδιασμού των στρατιωτικών δυνατοτήτων, ιδιαίτερα σύνθετο και πολλαπλώς διασυνδεδεμένο, οδήγησε στην με πρωτοβουλία της ΣΕ/ΕΕ διαμόρφωση και έγκριση μίας πρότασης για την υιοθέτηση μιας τετραετούς κυκλικής διαδικασίας σχεδιασμού γνωστής ως "Headline Goal Process", η οποία θα εξυπηρετούσε με καλύτερο τρόπο τις ανάγκες μας και η οποία θα ήταν συνδεδεμένη και συγχρονισμένη με την υπάρχουσα διαδικασία αμυντικής σχεδίασης του ΝΑΤΟ ("NATO Defence Planning Process"—NDPP). Αναφορικά με το PESCO, αξίζει να γίνει μνεία στο μείζον πρόγραμμα της Στρατιωτικής Κινητικότητας (Military Mobility), το οποίο και έχει εκκινήσει. Το πρόγραμμα αυτό στοχεύει στο να προσφέρει την δυνατότητα γρήγορης μετακίνησης εντός της Ευρώπης και πέραν αυτής στρατιωτικού προσωπικού και υλικού προς τις περιοχές όπου απαιτείται η παρουσία τους. Το πρόγραμμα της Στρατιωτικής Κινητικότητας αποτελεί ένα εξαιρετικό παράδειγμα πρωτοβουλίας για την ευρωπαϊκή ασφάλεια και άμυνα, βασιζόμενο σε κρίσιμα στοιχεία προερχόμενα από τα Κράτη-Μέλη και στην εμπλοκή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ενώ ταυτόχρονα συμπλέει και ικανοποιεί τις αντίστοιχες Νατοϊκές προτεραιότητες.

Η ύπαρξη επαρκούς χρηματοδότησης αποτελεί έναν αποφασιστικό παράγοντα για την αποτελεσματική εμπλοκή μας. Η Ε.Ε., ένας οικονομικός γίγαντας, διεξάγει έξι στρατιωτικές Επιχειρήσεις και Αποστολές. Δυστυχώς, η επιτυχία τους διακυβεύεται από τους αντιμετωπιζόμενους χρηματοδοτικούς περιορισμούς, οι οποίοι οφείλονται ακριβώς σε αυτήν την στρατιωτική τους φύση, δεδομένου ότι εκ των Συνθηκών απαγορεύεται η χρηματοδότηση στρατιωτικών δράσεων. Αυτή η παράδοξη κατάσταση υποσκάπτει σοβαρά την αξιοπιστία της Ε.Ε. ως παγκόσμιου παρόχου ασφαλείας, ενώ ανοίγει την ίδια στιγμή την κερκόπορτα σε άλλους διεθνείς παράγοντες με συμφέροντα αντικρουόμενα με τα δικά μας να διεκδικήσουν ρόλο και να εδραιώσουν παρουσία στην περιοχή δραστηριοποίησής μας, εκμεταλλευόμενοι απλώς τις εγγενείς αδυναμίες μας και τους περιορισμούς μας. Η ΣΕ/ΕΕ διαμόρφωσε έναν αριθμό προτάσεων, αναζητώντας πρακτικές λύσεις στο αντιμετωπιζόμενο αδιέξοδο. Ο προτεινόμενος Ευρωπαϊκός Μηχανισμός για την Ειρήνη, ο οποίος θα συμπεριλάβει έναν αριθμό ήδη λειτουργούντων χρηματοδοτικών μηχανισμών της Ε.Ε., όπως τον Αφρικανικό Μηχανισμό για την Ειρήνη ("African Peace Facility"—APF), το Εργαλείο Συνεισφοράς στη Σταθερότητα και την Ειρήνη ("Instrument Contributing to Stability and Peace"—IcSP), τα Εργαλεία Εξωτερικής Πολιτικής ("Foreign Policy Instruments"—FPI) και, ελπίζουμε, τον χρηματοδοτικό μηχανισμό Athena, ενδέχεται να αποδειχτεί ένα πλέον αποδοτικό χρηματοδοτικό εργαλείο για τις ευρωπαϊκές στρατιωτικές δράσεις. Σημειώνεται ότι ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός για την Ειρήνη, μία πρόσφατη και σημαντική πρόταση της Ύπατης Εκπροσώπου, θα τελεί εκτός κοινοτικού προϋπολογισμού και θα βασίζεται στις εισφορές των Κρατών-Μελών.

ΕΜΒΑΘΥΝΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ – ΕΤΑΙΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ένα ακόμα σημαντικό πεδίο δραστηριοποίησης κατά την διάρκεια της θητείας μου: την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ Ε.Ε. και Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) στους τομείς της ασφάλειας και της άμυνας. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΣΕ/ΕΕ προσκάλεσε τον Βοηθό Γενικό Γραμματέα αρμόδιο για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις, κ. Jean-Pierre Lacroix, και τον Στρατιωτικό Σύμβουλο του ΟΗΕ, Στρατηγό Loitey, σε μία ειδική συνεδρίαση της Συνόδου της Στρατιωτικής Επιτροπής σε επίπεδο ΑΓΕΕΘΑ τον Μάιο 2018, προκειμένου να εκκινήσει ένας υψηλού επιπέδου διάλογος για την συνεργασία μεταξύ Ε.Ε.-ΟΗΕ στους τομείς της διατήρησης της ειρήνης και της διαχείρισης κρίσεων. Η αποδοχή αυτής της πρόσκλησης από τον δεύτερο και η ομιλία την οποία απεύθυνε στην Σύνοδο της Στρατιωτικής Επιτροπής αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς την στενότερη συνεργασία των δύο οργανισμών.

Σχεδόν αμέσως μετά την παρουσίαση της Συνολικής Στρατηγικής (Ιούνιος 2016), υπογράφηκε στην Βαρσοβία από τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου κύριο Donald Tusk, τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κύριο Jean-Claude Juncker και τον Γενικό Γραμματέα του ΝΑΤΟ κύριο Jens Stoltenberg, μία "Κοινή Διακήρυξη Ε.Ε.-ΝΑΤΟ". Αυτή η διακήρυξη επί της ουσίας εγκαινίασε την βαθύτερη συνεργασία μεταξύ των δύο ηγετικών διεθνών οργανισμών στην Ευρώπη. Εντοπίστηκε ένα σύνολο 42 κοινά συμφωνημένων δράσεων (οι οποίες σύντομα αυξήθηκαν σε 74), μέσω των οποίων αυτή η βαθύτερη συνεργασία θα αποκτούσε υπόσταση και θα αυξανόταν η αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων και αποστολών που οι δύο οργανισμοί έχουν αντίστοιχα αναλάβει. Στο ίδιο πνεύμα αλλά ανεξάρτητα από την Κοινή Διακήρυξη και τις προβλέψεις της, αποφασίστηκε ότι ο αριθμός των συναντήσεων μεταξύ των αντιστοίχων Στρατιωτικών Επιτροπών θα διπλασιαστεί, καθώς οι έως τώρα προβλεπόμενες επίσημες συναντήσεις θα συνοδεύονταν και από ισάριθμες ανεπίσημες. Από αυτές, δύο έχουν ήδη πραγματοποιηθεί. Αυτό δεν υπήρξε ένας εύκολος στόχος, εξαιτίας προβλημάτων πολιτικής φύσης τα οποία συνεχώς εγείρονται από συγκεκριμένο μέλος του ΝΑΤΟ και μη-μέλος της Ε.Ε., με σκοπό την παρεμπόδιση της προσέγγισης των δύο οργανισμών. Απαιτείται η επίδειξη σημαντικής ευκαμψίας και επιμονής προκειμένου να προσπερνιόνται αυτά τα προβλήματα και να συνεχίσουμε στην θετική κατεύθυνση που έχει ήδη χαραχτεί.

Πρωθώντας ακόμα περισσότερο την συνεργασία Ε.Ε.-ΗΠΑ, οι στρατιωτικοί διοικητές των Αμερικανικών Δυνάμεων που σταθμεύουν στην Ευρώπη ήταν συχνά προσκεκλημένοι στις Συνόδους της Στρατιωτικής Επιτροπής σε επίπεδο ΑΓΕΕΘΑ, επιδιώκοντας την ενίσχυση των σχέσεών μας. Αυτό επιτεύχθηκε τόσο στο στρατηγικό επίπεδο, στην κορυφή, όσο και στο τακτικό επίπεδο, επί του πεδίου. Η τακτική συμμετοχή του Προέδρου της ΣΕ/ΕΕ στην Διεθνή Διάσκεψη των ΑΓΕΕΘΑ στις ΗΠΑ καθώς και οι επισκέψεις του στο SHAPE και στα στρατηγεία του ΝΑΤΟ και των ΗΠΑ επίσης συνετέλεσαν στην επίτευξη στενότερης συνεργασίας.

Ένα από τα κύρια μηνύματα της Συνολικής Στρατηγικής αφορούσε στις εταιρικές σχέσεις: η συνειδητοποίηση και αποδοχή ότι οι δυνατότητες κάθε διεθνούς παράγοντα έχουν συγκεκριμένα όρια. Καμία χώρα ή διεθνής οργανισμός δεν είναι αρκετά ισχυρός ή ολοκληρωμένος ώστε να αντιμετωπίσει επιμένουσες ή αναδυόμενες προκλήσεις ασφαλείας μόνος του. Ο βέλτιστος, εάν όχι και μοναδικός, τρόπος ώστε η διεθνής κοινότητα να το επιτύχει είναι δια της σύναψης στενών εταιρικών σχέσεων και της στενής συνεργασίας. Αυτή η αποδοχή, σε συνάρτηση με το πειστικό πρόβλημα που δημιουργεί στα Κράτη-Μέλη η ύπαρξη ενός μοναδικού συνόλου στρατιωτικών δυνάμεων ("single set of forces") το οποίο διαθέτουν, οδήγησε τον Πρόεδρο της ΣΕ/ΕΕ στην ενεργή προώθηση της ιδέας σύναψης εταιρικών σχέσεων για συμμετοχή τρίτων χωρών (εκτός Ε.Ε.) στις στρατιωτικές επιχειρήσεις και αποστολές της Ε.Ε. και στην προσέλκυση χωρών με όμοια φιλοσοφία και συμπλέοντα συμφέροντα ώστε να συμμετάσχουν σε αυτές. Αυτή η δραστηριοποίηση έφερε θετικά αποτελέσματα, καθώς όχι λιγότερες από τέσσερις χώρες (Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Ιορδανία, Πακιστάν και Νότιος Κορέα) εξέφρασαν το ενδιαφέρον τους να ενώσουν τις δυνάμεις τους με τις δικές μας. Άλλες χώρες, όπως η Αίγυπτος και το Βιετνάμ, εξετάζουν την συμμετοχή τους με πρακτικούς όρους. Η Κίνα, η Ινδία (σε μικρότερο βαθμό) και πρόσφατα η Νέα Ζηλανδία επίσης επιδεικνύουν διάθεση να συζητήσουν τρόπους για μία πιθανή στρατιωτική συνεργασία σε περιοχές κοινού ενδιαφέροντος.

Η σημασία της περιοχής της Ασίας για την Ε.Ε. είναι αυταπόδεικτη και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει προσυπογράψει την ενισχυμένη συνεργασία σε θέματα ασφαλείας με τα κράτη της περιοχής και την διεύρυνση των επαφών μεταξύ των στρατιωτικών από τις δύο πλευρές. Τα ανωτέρω βρίσκονται πίσω από την εκτεταμένη εμπλοκή του Προέδρου της ΣΕ/ΕΕ με τους κύριους δρώντες στην περιοχή. Οι επίσημες επισκέψεις του στο Βιετνάμ, την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, την Μιανμάρ (δix) και το Πακιστάν εντάσσονται σε και εξυπηρετούν αυτόν ακριβώς τον σκοπό. Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, ο Πρόεδρος της ΣΕ/ΕΕ προσέφερε έναν εξειδικευμένο, ενδεδειγμένο και ορισμένες φορές τον μοναδικό δίαυλο επικοινωνίας με τα κυβερνώντα καθεστώτα. Έναν δίαυλο ο οποίος αξιοποιήθηκε κατά περίπτωση για την εγκαθίδρυση ενός αποδεκτού επιπέδου διαλόγου ή για την μεταβίβαση σε συγκεκριμένα καθεστώτα (όπως στην περίπτωση της Μιανμάρ) των μηνυμάτων και προβληματισμών των Ευρωπαϊκών αρχών, αναφορικά με ακολουθούμενες πρακτικές και συμπεριφορές οι οποίες δεν ήταν συμβατές με τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ-ΙΣΟΤΗΤΑ ΦΥΛΩΝ

Η Ε.Ε. αδιαμφισβήτητα επωφελείται από τον πολυεθνικό χαρακτήρα της. Ο πλουραλισμός και η διαφορετικότητα των πολιτισμών και των παραδόσεων των ανθρώπων οι οποίοι εργάζονται στους θεσμούς και τις υπηρεσίες της, συνθέτουν πέραν πάσης αμφιβολίας ένα ισχυρό της σημείο. Το ίδιο μπορεί κάποιος να ισχυριστεί ότι ισχύει και για

το στρατιωτικό προσωπικό, με μία υποσημείωση: στον ιδιαίτερο χώρο των Ενόπλων Δυνάμεων, μία συγκεκριμένη ταυτότητα πρέπει επίσης να είναι παρούσα, η στρατιωτική ταυτότητα, η οποία και θα λειτουργεί ως συνεκτική ουσία. Μία Ευρωπαϊκή στρατιωτική ταυτότητα. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΣΕ/ΕΕ ένωσε τις δυνάμεις της με το Ευρωπαϊκό Κολλέγιο Ασφάλειας και Άμυνας ("European Security and Defence College"-ESDC) για να προτείνει και να υποστηρίξει την ιδέα ενός Προχωρημένου Σπονδυλωτού Σχολείου ("Advanced Modular Training"-AMT), με στόχο την δημιουργία αυτής ακριβώς της Ευρωπαϊκής Στρατιωτικής Ταυτότητας μέσω μίας της Ευρωπαϊκής Στρατιωτικής Ακαδημαϊκής Ταυτότητας. Το Σχολείο απευθύνεται σε υψηλόβαθμους Αξιωματικούς και πολιτικό προσωπικό το οποίο είτε στελεχώνει τις υπηρεσίες και τα επιτελεία της Ε.Ε. είτε ασχολείται με την ΚΠΑΑ σε εθνικό πλαίσιο, είναι δε σχεδιασμένο κατά τέτοιον τρόπον ώστε να τους εφοδιάζει με τις κατάλληλες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες ούτως ώστε να δύνανται να φέρνουν σε πέρας τα καθήκοντά τους. Ο πρώτος πιλοτικός εκπαιδευτικός κύκλος έλαβε χώρα το περασμένο ακαδημαϊκό έτος (2017-18), με τα αποτελέσματα να αξιολογούνται ως τουλάχιστον ενθαρρυντικά. Στο ίδιο πλαίσιο λειτουργεί και το αποκαλούμενο "στρατιωτικό Erasmus". Αυτό το πρόγραμμα, το οποίο στοχεύει στην καλλιέργεια μίας ευρωπαϊκής κουλτούρας στα θέματα της ασφάλειας και της άμυνας με την προώθηση της βραχυχρόνιας ανταλλαγής σπουδαστών των Στρατιωτικών Σχολών (κατά το πρότυπο του ευρωπαϊκού προγράμματος Erasmus) και νέων Αξκων, έτυχε της ισχυρής υποστήριξης της ΣΕ/ΕΕ και γνωρίζει μεγάλη επιτυχία.

Συναφώς αξίζει να σημειωθεί ότι με πρωτοβουλία του Προέδρου της ΣΕ/ΕΕ και λαμβάνοντας υπόψη τις προτάσεις της Ομάδας Στρατιωτικής Εκπαίδευσης της Ε.Ε. ("EU Military Training Group"-EUMTG), το ESDC ολοκληρώνει το Πλαίσιο Κλαδικών Δεξιοτήτων ("Sectoral Qualifications Framework"-SQF) για όλα τα στάδια της σταδιοδρομίας ενός Αξκου (SQF-MILOF). Το έργο αυτό έχει αναλάβει μια ειδική ομάδα εργασίας αποτελούμενη από εθνικούς αντιπροσώπους, η οποία συνεδριάζει υπό την αιγίδα του Κολλεγίου και η οποία λειτουργεί σε στενή συνεργασία με το Στρατιωτικό Επιτελείο της Ε.Ε.. Όταν ολοκληρωθεί, το SQF-MILOF θα επιτρέψει την εναρμόνιση των ελάχιστων εκπαιδευτικών απαιτήσεων/προσδοκώμενων αποτελεσμάτων από το επάγγελμα του Αξκου στο σύνολο των Κρατών-Μελών, προωθώντας παράλληλα την μεταξύ τους ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Η ΣΕ/ΕΕ δίνει έμφαση στην εκπαίδευση. Την θεωρεί ως σημαντικό εργαλείο τόσο για την ανάπτυξη του γνωστικού κεφαλαίου του στρατιωτικού προσωπικού όσο και για την στελέχωση των ευρωπαϊκών και εθνικών υπηρεσιών με προσωπικό το οποίο θα έχει ένα κοινό γνωστικό υπόβαθρο. Σε στενή συνεργασία με το ESDC, πρότεινε και υποστήριξε την ανάπτυξη νέων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, ειδικά σχεδιασμένων ώστε να καλύψουν συγκεκριμένες ανάγκες και να συμπληρώσουν τα ήδη υπάρχοντα. Σε αυτό το πλαίσιο, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τίτλο "Ένταξη της διάστασης του φύλου στην ΚΠΑΑ" ("Integration of a Gender Perspective in CSDP") έχει ενταχθεί στο ετήσιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του ESDC.

Η επιλογή του παραδείγματος δεν είναι τυχαία. Η ΣΕ/ΕΕ πιστεύει στην προστιθέμενη αξία και στην θετική επίπτωση στην απόδοση των στρατιωτικών επιχειρήσεων και αποστολών της Ε.Ε. που θα επιφέρει η ένταξη της διάστασης του φύλου στην διαχείριση κρίσεων και την οικοδόμηση της ειρήνης. Όντως, αυτό το ζήτημα και οι πιθανοί τρόποι που θα διευκολύνουν την ευρύτερη συμμετοχή γυναικών στις αντίστοιχες επιχειρήσεις και αποστολές των δύο οργανισμών ξεχώρισαν στις συζητήσεις που είχε ο Πρόεδρος της ΣΕ/ΕΕ με τον Βοηθό Γενικό Γραμματέα αρμόδιο για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις, κ. Jean-Pierre Lacroix, και τον Στρατιωτικό Σύμβουλο του ΟΗΕ, Στρατηγό Loitey, στο περιθώριο της Παγκόσμιας Διάσκεψης του ΟΗΕ σε επίπεδο ΑΓΕΕΘΑ στη Νέα Υόρκη τον Ιούλιο 2017. Έχει επίσης γνωστοποιήσει τα ανωτέρω στους Διοικητές των Ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και αποστολών, επισημαίνοντάς τους την ευκαιρία που τους παρουσιάζεται ώστε να προβάλουν τις σχετικές με την ισότητα των φύλων και της προσκόλλησης σε πρακτικές εναρμονισμένες με το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο αξίες μας. Η συμπεριφορά των στελεχών των ευρωπαϊκών στρατιωτικών επιχειρήσεων και αποστολών θα πρέπει να λειτουργεί ως παράδειγμα και πηγή έμπνευσης για κάθε άλλο παράγοντα με τον οποίον αλληλεπιδρούμε, κι ως εκ τούτου θα πρέπει να επιβάλουν μία πολιτική μηδενικής ανοχής απέναντι σε αδικήματα σεξουαλικής φύσεως.

ΠΡΟΒΟΛΗ-ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Το ισχυρό ενδιαφέρον τρίτων χωρών για την συμμετοχή τους σε ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και αποστολές στο πλαίσιο της ΚΠΑΑ μπορεί να αποδοθεί εν πολλοίς στην εξωστρεφή πολιτική της ΣΕ/ΕΕ. Η αναγνωρισιμότητα της Επιτροπής αυξήθηκε μέσω πολυάριθμων εμφανίσεων, ομιλιών και διαλέξεων σε υψηλού επιπέδου συνέδρια ή διεθνή fora σχετιζόμενα με την ασφάλεια. Ο Πρόεδρος της ΣΕ/ΕΕ δεν έχασε ευκαιρία να απευθυνθεί σε ποικίλα ακροατήρια προκειμένου να τους παραθέσει και εξηγήσει το όραμα για την Ε.Ε.. Όχι λιγότερες από 130 ομιλίες, διαλέξεις ή άρθρα δόθηκαν ή δημοσιεύτηκαν σε περισσότερες από 40 χώρες. Πολλές από αυτές τις προσκλήσεις προέρχονταν από εθνικά Κολλέγια και Πανεπιστήμια. Ειδικά κατά την περίοδο αμέσως μετά την παρουσίαση της Συνολικής Στρατηγικής, όταν κάθε είδους εικασία τύγχανε ευρείας αναπαραγωγής, αυτή η ενεργή και άμεση εμπλοκή βοήθησε στην εκπομπή των ορθών μηνυμάτων.

Αυτό το οποίο πρέπει να υπογραμμιστεί είναι το ενδιαφέρον της ακαδημαϊκής κοινότητας και των πολιτικών Πανεπιστημίων να ενημερώσουν και διαφωτίσουν τα ακροατήριά τους αναφορικά με τις σχετικές με την ασφάλεια και την άμυνα δράσεις της Ε.Ε. και αναφορικά με τον τρόπο με τον οποίον το στρατιωτικό εργαλείο εντάσσεται στην γενικότερη εικόνα αυτής. Επέλεξαν να αποταθούν στην πλέον ενδεδειγμένη για τον σκοπό αυτόν οντότητα, την ΣΕ/ΕΕ, ώστε να λάβουν μία από πρώτο χέρι και καθόλα έγκυρη ενημέρωση. Αυτό εκλαμβάνεται ως μεγάλο επίτευγμα, καθώς μας προσφέρει μία μοναδική ευκαιρία να εμπλακούμε άμεσα με τις κοινωνίες των Κρατών-Μελών και μάλιστα με το

πλέον δυναμικό κομμάτι τους, την νεολαία, και να διαλύσουμε τις όποιες λανθασμένες εντυπώσεις ενδεχομένως υπάρχουν.

Οι ανά τον κόσμο Αντιπροσωπείες της Ε.Ε. διαδραματίζουν έναν σημαντικό ρόλο, εκπροσωπώντας την Ένωση. Η σύνθεση όμως του επιτελείου τους, δεν εκπροσωπεί κάθε στοιχείο της Έξυπνης Ισχύος της ("Smart Power"). Η απουσία ενός εκπροσώπου των Ενόπλων Δυνάμεων, ενός εν ενεργεία Αξκου, ο οποίος με την ιδιότητα του Στρατιωτικού Συμβούλου θα ενημερώνει και θα υποστηρίζει για θέματα σχετιζόμενα με την άμυνα τον Επικεφαλής της Αντιπροσωπείας είναι εμφανής. Τα πλεονεκτήματα της συμπερίληψης ενός Στρατιωτικού Συμβούλου, κατά το πρότυπο του Ακολούθου Άμυνας, στις Αντιπροσωπείες της Ε.Ε. αναδείχτηκαν σε ένα έγγραφο το οποίο προετοίμασε η ΣΕ/ΕΕ. Ένα αντίστοιχο έγγραφο της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης ("European External Action Service"-EEAS) το οποίο υιοθετεί και προκρίνει την θέση της ΣΕ/ΕΕ εγκρίθηκε πρόσφατα από την Ύπατη Εκπρόσωπο και σύντομα θα παρουσιαστεί στα Κράτη-Μέλη στην Επιτροπή Πολιτικής και Ασφαλείας ("Political and Security Committee"-PSC). Αν δεν υπάρξουν εκπλήξεις, σύντομα, οι πρώτοι Στρατιωτικοί Σύμβουλοι θα παρουσιαστούν για να αναλάβουν καθήκοντα σε επιλεγμένες Αντιπροσωπείες ανά τον κόσμο, προωθώντας την διεθνή εικόνα της Ε.Ε. ως μίας ολοκληρωμένης παγκόσμιας δύναμης.

ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ

Κατόπιν της απώλειας ενός μέλους της Εκπαιδευτικής Αποστολής της Ε.Ε. στο Μάλι (EUTM Mali), η ΣΕ/ΕΕ έθεσε έντονα το ζήτημα της ενδεδειγμένης αναγνώρισης και της απόδοσης τιμών στον πεσόντα, στις Βρυξέλλες. Το ζήτημα αντιμετωπίζεται ως μια σεμνή, συμβολική πράξη, η οποία όμως έχει τεράστια ηθική αξία για τους συγγενείς και τους συναδέλφους του εκλιπόντος. Η απότιση ενός ταπεινού φόρου τιμής, τον οποίο εμείς στις Βρυξέλλες, εκπροσωπώντας τα έθνη μας, οφείλουμε σε εκείνους οι οποίοι κάνουν την υπέρτατη θυσία υπηρετώντας, ή εξαιτίας της υπηρεσίας τους, στις ευρωπαϊκές στρατιωτικές επιχειρήσεις και αποστολές της ΚΠΑΑ, προωθώντας την ασφάλεια και την άμυνα για εμάς.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα τρία χρόνια της θητείας μου υπήρξαν εξαιρετικά γεμάτα, συναρπαστικά, παραγωγικά και μου προσέφεραν ικανοποίηση. Οι τρεις Επιχειρήσεις και οι τρεις Εκπαιδευτικές Αποστολές της Ε.Ε. συνεχίζουν το έργο τους και άρχισαν να αποδίδουν καρπούς, τουλάχιστον στο ζήτημα της εκπαίδευσης των εγχώριων Ενόπλων Δυνάμεων και Σωμάτων Ασφαλείας.

Έμουν παρών στις μοναδικές στιγμές του μετασχηματισμού της Ε.Ε. σε έναν ολοκληρωμένο παγκόσμιο γεωπολιτικό παράγοντα και έναν αξιόπιστο και προβλέψιμο πάροχο ασφαλείας. Αντλώ υπερηφάνεια από το γεγονός ότι εμείς, οι στρατιωτικοί, συνεισφέραμε σε αυτόν τον μετασχηματισμό και ότι μας δόθηκε η ευκαιρία να προσφέρουμε περισσότερα στους Ευρωπαίους πολίτες. Αισθάνομαι ότι αυτό έχει εκτιμηθεί δεόντως από την πολιτική ηγεσία και τους πολίτες της Ευρώπης. Θα συνεχίσουμε να το πράττουμε, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που θα μας δίνει η πολιτική μας ηγεσία. Θα συνεχίσουμε να προσφέρουμε την βέλτιστη γνώμη και πρότασή μας, η οποία θα στηρίζεται στις γνώσεις και την εμπειρία μας. Στους ευαίσθητους τομείς της ασφάλειας και της άμυνας, δεν υπάρχει χώρος για πειραματισμούς.

Παραμένω πεπεισμένος ότι αυτή η τάση η οποία κατευθύνει τις σχετικές με την άμυνα προσπάθειες θα παραμείνει ισχυρή και ότι θα πραγματοποιηθεί τελικά το όραμα μίας ισχυρότερης Ευρώπης.

Διότι το αξίζουμε.

Στρατηγός Μιχαήλ Κωσταράκος

Πρόεδρος της Στρατιωτικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης